

O NEKATERIH ITALIJANSKIH SLIKAH V SLOVENIJI

ALBERTO RIZZI, BENETKE

V letih 1960 in 1964 sta bili v Ljubljani dve razstavi *Starih tujih mojstrov XV.—XIX. st.*; na prvi so bila razstavljeni dela iz Ljubljane, na drugi pa dela iz Slovenske Štajerske in Prekmurja.¹ Na vsaki teh razstav je bilo predstavljenih po 125 slik, veliko italijanskih, zlasti beneškega izvira; dosti izmed njih jih je bilo dotlej še neobjavljenih ali pa je bilo njihovo vrednotenje omejeno na ozko krajevno literaturo.

V zvezi z razstavljenimi slikami sta bila izdana dva rokopisa, v *Arte Veneta* in v *Napoli Nobilissima*; kot izvleček, delno pa kot *errata corrigée*² ju zdaj dopolnjujemo s širšim poročilom. Med preverjanjem splošnih ali samosvojih atribucij so se pokazale nekatere nove atribucijske rešitve, drugačne od tistih, ki imajo dokazovalno vrednost. Menimo, da smo s tem delno prispevali k malo znanemu poglavju o italijanskem tako profanem kot cerkvenem slikarstvu v Sloveniji, ki je bilo še posebno razširjeno konca 16. do začetka 18. stoletja, in sicer zaradi dejavnosti *Academie operatorum Labacensium*, ki je bila v umetnosti programsko usmerjena protitalijansko, za kar še danes obstajajo v Ljubljani številna pričevanja; njena dejavnost je dosegla višek med XVII. in XVIII. stoletjem.³

Petinštirideset del, ki jih tu obravnavamo, je približno tri četrtine italijanske »reprezentance« na obeh ljubljanskih razstavah. Poleg številnih italijanskih so bila predstavljena še nemško-avstrijska, v manjšem številu pa flamsko-holandska dela. Med italijanskimi šolami je najboljše dokumentirana beneška, čeprav ne manjkajo tudi številni primeri bolonjskega in neapeljskega izvira.

Slike si sledijo po številčnem redu iz obeh katalogov, v oklepaju so atribucije iz katalogov, sledijo pa piščevi popravki.⁴

¹ *Stari tuji slikarji XV.—XIX. stoletja, I, Ljubljana*, Ljubljana 1960 (uvod A. Cevc, katalog K. Dobida);

Stari tuji slikarji XV.—XIX. stoletja, II. Slovenska Štajerska in Prekmurje, Ljubljana 1964 (uvod in katalog A. Cevc).

² A. Rizzi: *Neobjavljeno delo Mattie Pretija v Sloveniji*, v *Napoli Nobilissima* IX, 1970, pp. 22—23, n. 15;

idem, *Slike Andrea Celestia in Pietra Ricchia v Ljubljani*, v *Arte Veneta*, XXIV, 1970, p. 234, n. 3.

³ Primerjaj F. Stelè: *Monumenta artis slovenicae, II, Slikarstvo baroka in romantike*, Ljubljana 1938;

A. Cevc: *Stari tuji slikarji... cit.*, pp. 3—15 (franc. prevod pp. 47—56). O *Slovenski umetnosti 17. stoletja*: AA. VV. *Umetnost XVII. stoletja na Slovenskem, I*, Ljubljana 1968.

Razstava 1960 (slike, ki se nahajajo v Ljubljani):

8. *David* (beneški slikar 16. stoletja): Francesco Costanzo Catanio? Ljubljana, v upravi Izvršnega sveta ljudske skupščine SRS. Platno, kupljeno v tujini, je bilo na razstavi pripisano beneškemu mojstru 16. stoletja »po stilu Giulia Romana«. V tej sliki je jasna sestavina reformiranega benečanskega sloga alla Carracci in sestavina nekega drugega daljnega sorodstva z Dossijem; zato moramo avtorja iskati v Ferrari, v prvi polovici 17. stoletja. Ni neprimerno, če predlagamo ime čudaškega Costanza Catanie; matrica njegove umetnosti je v delu Carla Bondoneja. Povedna je primerjava ljubljanskega *David*a s *Sv. Gregorjem Čudodelnikom* iz cerkve S. Maria dei Teatini v Ferrari (obravnavajo jo Riccòmini).⁵

10. *Portret redovnice* (način Sofonisbe Anguisciole): neznani italijanski avtor XVII. stoletja. Ljubljana, Narodna galerija.

Pri tem lepem, a hkrati problematičnem portretu je namigovanje na Sofonisbo neutemeljeno, saj je celo območje nastanka težko ugotovljivo, čeprav se zdi, da je to Italija. Datiramo jo v sedmo ali osmo desetletje XVII. stoletja.

11. *Ecce homo* (Palma il Giovane): neznani beneški manierist. Ljubljana, Narodna galerija.

Z nesporazumom — zaradi nekakšnega »panpalmisma« — lahko pojasnimo dejstvo, da je ta skromni izdelek poznomanirističnega beneškega slikarstva pripisan Negrettiju.

12. *Snemanje s križa* (Palma il Giovane): neznani beneški manierist. Ljubljana, last škofijskega ordinariata.

Snemanje je zaradi kompozicijskih detajlov, zelo značilnih za Reggio, v katalogu pripisano Palmi, — se pravi, da sodi v neposredni ali posredni okvir tega plodnega mojstra. Zaradi izjemne skromnosti slikarskega duk-tusa pa mu tega dela ne moremo pripisati.

14.—15. *Sv. Bonaventura, Sv. Ludvik Toulouški* (Palma il Giovane): Matteo Ponzone? Ljubljana, Uršulinski samostan.

Ta dva »svetnika« sta bila stranski tabli glavnega oltarja v kapucinski cerkvi v Ljubljani. Vedno je prevladovalo mnenje, da sta stranski tabli delo istega avtorja kot srednja; njen izrazito »palmovski« značaj prepričljivo kaže atribucija Negrettiju, ki sta ju tudi Donzelli-Pilo zajela v svoj nedavni »indeks«. Slogovna razčlenitev vseh treh platen pa nas pripelje do spoznanja, da niso delo istega avtorja. Na stranskih tablah je poteza čopiča mehkejša, kar kaže na to, da sta nastali nekje okrog srede 17. stoletja, nekatere nadrobnosti, npr. oblika bleščeče aureole sv. Bonaventure in sv. Ludvika, pa nikakor niso posebne za Palmo. Očitna patetika in iskane dramatičnih učinkov s pomočjo *chiaroscuro* in kompozicijske gradnje bolj zbujejo misel, da je njun avtor Ponzone. To potrjuje še primerjava s tremi tablam, ki jih je naslikal Dalmatinec za šibeniško katedralo, in osem svetniških podob za cerkev Sv. Frančiška v Splitu — te po Prijatelju datirajo v peto desetletje.⁷

⁴ Za bibliografijo posameznih del glej besedila, katerih opomba je št. 1.

⁵ E. Riccòmini: *Il Seicento ferrarese*, Milano 1969, pp. 48—49, fig. 46.

⁶ C. Donzelli-G. M. Pilo: *I pittori del Seicento veneto*, Firenze 1967, p. 317.

⁷ K. Prijatelj: *Le opere di Matteo Ponzone in Dalmazia, v Arte Veneta*, XX, 1966, pp. 147—156.

16. *Pustite male k meni* (bolonjski manierist okoli leta 1600): Orazio Sammachini. Ljubljana, Narodni muzej.

V tem na moč čistiljivem »destilatu« bolonjskega manierizma, je očitna Sammachinijeva roka. Za vsečnega bolonjskega mojstra pa so dejansko značilne oblike ženskih obrazov ter živahna barvna ubranost. Slika se približuje nekaterim delom v Bologni, npr. *Obrezovanju* v Museo Davia-Bargellini ali *Madoni z otrokom na prestolu med sv. Jakobom in sv. Antonom (Opatom)* v S. Maria Maggiore.

17.—18. *Portreta vojaških poveljnikov* (Sante Peranda?): Andrea Celesti. Ljubljana, Slovenska akademija znanosti in umetnosti.

Portreta — Gamulin ju — očitno ga je zapeljala trepetajoča barvitost — negotovo pripisuje Perandiju, sta gotovo med najzanimivejšimi deli Celestija in sta, kakor je dognano, edina portreta v njegovem opusu. Avtorstvo Celestija je nedvomno že zaradi tipologije obrazov; ne da se je zamenjati zaradi prav posebnega oblikovanja nosu, tekoče poteze čopiča in vlažne svetlobe, ki trepeta na oklepah upodobljenih vojaških poveljnikov. Datacija se ujema z dolgim obdobjem Benečanovega delovanja v Bresciji, vsekakor pa je pred *Krstom* iz Desenzana (1695), ker ti dve kompoziciji še nista naslikani v tistem rokokojskem duhu, ki nas preseneti v njegovih zadnjih delih.

19. *Narcis* (bolonjski slikar 17. stoletja): neznani bolonjski slikar XVII.—XVIII. stoletja. Ljubljana, Šola za umetno obrt.

Čeprav se zdi, da je pripisovanje tega rafiniranega, a problematičnega dela bolonjskemu izviru primerno, pa bi bila verjetno spremenljivejša datacija ob koncu XVII. ali v začetku XVIII. stoletja, predvsem zaradi podobnosti, ki se kažejo v primerjavi z drugimi, sočasnimi slikarji, posebno s Cignianijem.

22. *Flora in Zefir* (beneški slikar 17. stoletja): neznani genovski slikar? XVII. stoletja. Ljubljana, Narodna galerija.

Izpeljava te všečne, čeprav konvencionalne alegorične figure spominja na genovski *seicento* prav zaradi gladkosti bogate barvne skale in zaradi šopka cvetja. Nikakor pa slika ni beneškega izvira.

24. *Judita* (Mastelletta): neznani toskanski slikar? XVII. stoletja. Ljubljana, Narodna galerija.

Ce urejena draperija Juditinih oblačil spominja na Donduccija, pa se zdi malo prepričljiva preuranjena Gamulinova atribucija tega ovala bolonjskemu mojstru, saj dosti bolj spominja na dela toskanskega *seicenta*.

25. *Snemanje Kristusa* (Lorenzo Garbieri): neznani bolonjski slikar XVII. stoletja. Ljubljana, Narodna galerija.

To lepo sliko je Gamulin pripisal Garbieriju na podlagi primerjave z osmerokotniki v S. Antonio Abate v Milanu. Če že ima ljubljansko platno z njimi tipološke sorodnosti (primerjaj sklonjen Madonin profil), pa je poteza čopiča mehkejša kot pri Garbieriju, čigar figure so oblikovane trdno in odločno.

28. *Mučeništvo sv. Jerneja* (beneški slikar 17. stoletja): stara kopija Carla Lotha. Ljubljana, Narodni muzej.

Carlo Loth se omenja med umetniki, katerih slike so bile v starih ljubljanskih bogataških zbirkah. Prav zato se zdi čudno, da pričujoče delo ni bilo pripisano Lothu, saj že na prvi pogled kaže tipično otožni *chiaro-*

scuro tega bavarskega mojstra. Johann Carl Loth je naslikal tri *Mučeništva sv. Jerneja*, ki so popolnoma enaka tej sliki; objavil jih je Ewald⁸; eno je v zasebni zbirki v Hamburgu, drugi dve pa v župnišču S. Felice del Benaco (Brescia) in v Borgo Valsugana (Trento). Pričujoča dela zaradi trdote v izpeljavi ne moremo pripisati mojstru beneško-nemškega izvira; barvna lestvica pa nam zbuja misel, da je ta slika bolj replika delavnice kot pa kopija iz tistega časa.

29. *Sv. Hieronim* (beneški slikar 17. stoletja): Giuseppe Petrini. Ljubljana, zasebna last.

V tej lepi sliki, po krivici datirani v 17. stoletje, lahko prepoznamo svojevrstnost luganskega mojstra, čigar posebnost so bile polovične figure »svetnikov« in »apostolov«.

34. *Mojzesova zgodba* (Andrea Celesti): delavnica Andrea Celestija. Ljubljana, Narodna galerija.

Zaradi povprečnosti bi bilo to sliko pravilneje pripisati Celestijevi delavnici.

35. *Parisoval sodba* (Giovan Gioseffo Del Sole): neznani flamski slikar 17. stoletja. Ljubljana, Izvršni svet Ljudske skupščine SRS.

Vsekakor zavračamo dvomljivo Gamulinovo atribucijo Del Solu, pa tudi njeno postavitev v emilijansko okolje. Delo je po kakovosti v resnici skromno, kaže pa bolj na flamski krog, posebno po načinu slikanja živali v ospredju.

36. *Sv. Ignacij Lojolski* (Nicolò Bambini): neznani avstrijski slikar? 18. stoletja. Ljubljana, cerkev sv. Jakoba.

Delo ni beneškega izvira, morda je domače ali pa avstrijsko. Po našem mnenju je neutemeljeno tradicionalno prisojanje Bambiniju, ki je izmed vseh beneških slikarjev najbolje dokumentiran v cerkvah in starih zbirkah Kranjske. Mogoče je bila pričujoča slika postavljena na mesto prave Bambinijeve slike, ki jo je dokumentiral Dolničar.

37. *Sv. Ana z Marijo in sv. Joahimom* (Bartolomeo Liberi): Bartolomeo Letterini. Ljubljana, cerkev sv. Jakoba.

Ta oltarna podoba, ki je podpisana in datirana (B. L. O. MDCCXXIV), je trenutno v jezuitski cerkvi v Ljubljani, in je nedvomno delo Bartolomea Letterinija; najsorodnejša je tablami v S. Canzianu v Benetkah. Povsem nerazumljivo je, da jo katalog pripisuje nekemu dozdevnemu Bartolomeu (sic) Liberiju, čigar podpis je napačno primerjan »s polnim imenom« in kot tak natisnjen.

39. *Dva motiva iz Benetk* (Luca Carlevaris): neznani beneški vedutist 18. stoletja. Ljubljana, Narodna galerija.

Sliki, pripisani Carlevarisu, sta delo enega njegovih skromnejših učencev ali posnemovalcev.

40. *Umivanje nog* (Agostino Letterini): neznani lombardski mojster 17. stoletja. Ljubljana, Zavod za spomeniško varstvo SRS.

Katalog jo pripisuje Agostinu Letteriniju, mi pa smo jo najprej zmotno pripisali Giovanu Battisti Bissoniju. Vendar pa je avtor te lepe slike gotovo iz Lombardije, blizu Ceranu, in morda bi se ga lahko identificiralo

⁸ G. Ewald: *Johann Carl Loth, 1632—1698*, Amsterdam 1965, p. 84, tav. 59, fig. 238.

z nepoznanim Giacomom Chignolijem, ki mu Arslan neutemeljeno pripisuje skupino slik iz milanske katedrale.⁹

41. *Pastir s piščalko* (Antonio Cifrondi): Giacomo Francesco Cipper imenovan Todeschini. Ljubljana, Narodna galerija.

Očitno delo italijansko-tirolskega mojstra.

43. *Antioh in Stratonika* (beneški slikar začetka 18. stoletja): neznani flamski slikar? XVII. stoletja. Ljubljana, Narodna galerija.

Verjetno delo slikarja s severa, pod vplivom beneške umetnosti.

44. *Krajina s slapom, pastirjem in pastirico* (Alessandro Magnasco?): Antonio Marini? Ljubljana, Narodna galerija.

Pripisovanje Magnascu odločno odklanjamo, mogoča pa je atribucija Antoniu Mariniju, avtorju večih krajin, s katerimi so na trgu prekupčevali pod imenom Marca Riccija.

104. *Roparski napad* (holandski slikar XVII. stoletja): neznani italijanski slikar? XVIII. stoletja. Ljubljana, Narodna galerija.

Mogoče je, da je to delo italijanskega izvira. Nedvomno pa je mehka poteza čopiča posebnost XVIII. stoletja.

121. *Slika apostola* (Giuseppe Ribera?): Francesco Francazano? Ljubljana, zasebna last.

Posebna, močno poudarjena svetloba na močno ekspresivnem obrazu apostola (enaka v *Kesanju sv. Petra*?) kaže na Francazana.

Razstava iz leta 1964 (slike iz Kranjske, iz slovenske Štajerske in Prekmurja).

5. *Redovnica* (sv. Tereza) poljublja Kristusu rano na prsih (Guercino?): Pietro Ricchi. Zasebna last.

Slika je bila na razstavi po tradiciji XIX. stoletja pripisana Guercinu, je pa nedvomno delo Pietra Ricchija. Zelo redko upodobljena tema, polna zmedene vdanosti, daje Ricchiju čudovito priložnost, da se popolnoma izrazi kot slikar koprneče čutnosti, ki pri verskih upodobitvah rabi napih-njenemu protireformističnemu usmiljenju, tako posebnem za beneški ambient. Iz slike same je razvidna natančna časovna določitev. Slikar — sicer iz Lucche — jo je gotovo naslikal med svojim bivanjem v Vidmu (1670—75, tam je v starosti 69 let tudi umrl). Natančne analogije je opaziti posebno v *Kronanju sv. Magdalene umobolnih* v Vidmu.

7. *Benetke* — pogled s S. Giorgia Maggiore (Bernardo Bellotto): neznani beneški slikar XVIII. stoletja. Murska Sobota, Pomurski muzej.

Pri tej zanimivi sliki *Zaliv sv. Marka* ne gre za nikakršno odkritje, če uporabimo staro prisojo *Canalettu*, ki je napisana na hrbtni strani slike.

23. *Portret ruske carice Katarine Velike* (Giovan Battista Lampi): G. B. Lampi? Maribor, Pokrajinski muzej.

Čeprav ni mogoče zanikati *vezi* z njegovim načinom portretiranja, pa se s pripisovanjem tega portreta mojstru iz Trenta ne moremo povsem strinjati.

29. *Kristus ozdravi hromca* (Alessandro Maganza?): neznani lombardski slikar XVIII. stoletja? Murska Sobota, Pomurski muzej.

⁹ E. Arslan: *Le pitture del Duomo di Milano*, Milano 1960, p. 30.

Avtorja te slike, neutemeljeno pripisane Alessandru Maganzi, bo treba verjetno poiskati zunaj beneškega območja, morda v Lombardiji.

42. *Marija z Jezusom in sv. Janezom Krstnikom* (šola Andrea del Sarta): Domenico Puligo? Last p. c. Petrovče.

Sprejemljivejša bi bila prisoja Domenicu Puligu.

52. *Madona s sv. Karlom Boromejskim* (šola Paola Veroneseja): Alessandro Varotari, imenovan Padovanino. Maribor, Pokrajinski muzej.

Stereotipno Padovaninovo delo, ki ga lahko z gotovostjo uvrstimo v njegov obsežni opus. Verjetno je bila slika do druge polovice XIX. stoletja v Padovi; to sklepamo po napisu na hrbtni strani, ki zadeva restavracijo iz leta 1882.

53. *Madona s sv. Janezom Krstnikom in sv. Rokom* (Vincentius Argenteus?): Podeželski beneški slikar. Maribor, Pokrajinski muzej.

Ime domnevnega avtorja je nedvomno ime naročnika, datum MDXXXI DIE P. IVNII se pravilno bere... DIE V IVNII (v resnici V — ne P. — kriva je nerodna retuša modelirane črke V).

55.—56. *Sv. Jožef, Sv. Peter* (avstrijski slikar konca 17. stoletja): Benedetto Gennari ml.? Opatijska cerkev, Celje.

Nerazumljivo je, da katalog ti dve sliki pripisuje avstrijskemu mojstru, čeprav je popolnoma jasno, da imata lastnosti poznega Guercina. Avtorja moramo poiskati med najožjimi posnemovalci Barbierija, lahko bi bil Benedetto Gennari ml., čigar način dela je tako podoben učiteljevemu, da so njuna dela večkrat zamenjevali.

72. *Mučeništvo sv. Jerneja* (italijanski slikar XVII. stoletja): Mattia Preti. Ptuj, Mestni muzej.

To *Mučeništvo* šteje med najlepše kompozicije Mattie Pretija; ta je naslikal več variant te teme, dve znani sta ohranjeni v Galleria Nazionale d'Arte Antica v Rimu in v dresdenski Gemäldegalerie. Če rimska verzija pomeni tematsko popreproščanje, ker vsebuje skoraj edinole figuro svetnika, je ona iz Dresdna skoraj enaka ptujski in se od nje bistveno loči le po tem, da nima stranske človeške figure, čeprav je razlika med slikama (obe nedvomno lastnoročni) morala najprej biti večja, kot je trenutno videti. Zaradi trdnega značaja večine Pretijevih del je težko ugotoviti čas nastanka te mojstrovine, še posebej zato, ker se je Kalabrežan po napadu na Malto (1661) zaprl v popolno osamljenost in tako v nasprotju z neapeljsko »nouvelle vogue«, ki je imela svojega predstavnika v Luci Giordanu, ostal nekako ob robu. Sicer pa morda ne bi bila preveč drzna domneva, da je Preti začel to sliko delati med skoraj tridesetletnim bivanjem na Malti, čeprav to ne pomeni, da je delo pripisati temu obdobju.

76. *Klečeči frančiškan* (italijanski slikar 17. stoletja): neznani genovski slikar XVII. stoletja? Zasebna last.

Zaradi nekakšnega pastoznega slikanja lahko sklepamo, da je delo verjetno izdelek genovske šole.

77.—78. *Juda in Tamara, Jakob in angel* (italijanski slikar XVII. stoletja): Nicolò Bambini. Murska Sobota, Pomurski muzej.

Nicolò Bambini je eden najbolj dokumentiranih slikarjev na Slovenskem, mogoče zato, ker mu trenutno pripisujejo dela, ki niso njegova. Katalog pa mu ne priznava teh dveh slik s tematiko iz starega testa-

menta, kjer je očiten njegov osladni način, ki je tu pa tam celo odbijajoč. S figurami angela in Tamare primerjajmo velika beneška platna družine Scalzi, tipologijo Jude s S. Romualdom del Correr ali bolje s S. Giuseppejem v *Rojstvu* v S. Zaccarii. Datirani so v začetek 18. stoletja.

93. *Bakhantska skupina* (slikar zač. 17. stoletja): kopija iz 18. stoletja Nicolòja Frangipaneja. Celje, Mestni muzej.

Kompozicija je precej podobna kompoziciji grafike iz 19. stoletja, objavljene v Meijerju;¹⁰ gre za sliko, razstavljeno na londonski razstavi leta 1818. Glede na številne variante se zdi verjetneje, da je pričujoča slika kopija kakega drugega neznanega dela Frangipaneja, čigar zanimanje je prav posebno — to je prikazovanje komičnih in bizarnih del. Pripomniti moramo, da ima z listjem kronana glava na skrajni levi strani platna vse lastnosti avtoportreta.

107. *Povečanje sv. Dominika* (slikar konca 17. stoletja): kopija iz 18. stoletja. Maribor, Pokrajinski muzej.

Kopija slavnega problematičnega »osnutka« v Gallerie dell'Accademia v Benetkah od Giambattista Tiepola do Piazzette (in ne Francesca Solimene, kot zagotavlja katalog).

108./IV—V. *Dionisos in Ariadna, Artemida in Hefajst* (italijanski slikar 17. stoletja): Giacomo Del Po? Ptuj, Mestni muzej.

Dva majhna, živahna mitološka prizora iz 18. stoletja, naslikana na les, sta verjetno neapeljskega izvora, morda deli Giacoma Del Poa.

RIASSUNTO

Nel 1960 e nel 1964 si tenero a Lubiana due mostre di »*Antichi pittori stranieri XV—XIX sec.*«, riguardanti opere ubicate nel primo caso a Lubiana, nel secondo in Carniola, Stiria slovena e Prekmurje. Ogni mostra era composta di 125 dipinti, di cui molti italiani specie veneti, in gran parte inediti o la cui valutazione era confinata nell'orbita di una letteratura strettamente locale.

Rettificando attribuzioni generiche o sfasate ne sono risultate diverse nuove proposte attribuzionistiche, diverse delle quali assumono valore probante. In tal modo si ritiene di aver fornito un qualche contributo al poco noto capitolo di pittura italiana in Slovenia, tanto chiesastica come profana, la cui diffusione fu particolarmente attiva dalla fine del '500 agli inizi del '700 giungendo al massimo a cavallo tra il XVII e il XVIII secolo; specie per l'attività dell' *Accademia operosorum Labacensium* (1693—1725) che seguì in campo artistico un indirizzo programmaticamente filoitaliano le cui testimonianze sono a tuttoggi ben visibili nel volto del capoluogo carniolense.

Le opere qui considerate sono quarantacinque, costituenti tre quarti circa della »rappresentanza« italiana alle mostre lubianesi dove accanto a dipinti italiani numerosi erano quelli tedesco-austriaci e, in misura minore, fiammingo-olandesi. Tra le scuole italiane la più documentata è quella veneta ma non mancano diversi esemplari di provenienza bolognese e partenopea.

Si elencano i dipinti secondo l'ordine numerico assegnato nei due cataloghi, ponendo tra parentesi l'attribuzione con cui furono esposte alle mostre e facendola seguire da quella proposta dallo scrivente.

Najlepše se zahvaljujemo dr. A. Cevc in dr. Kseniji Rozman, da sta olajšali naše raziskave o italijanskem slikarstvu v Sloveniji.

Prevedla T. Wolf

¹⁰ B. W. Meijer: *Niccolò Frangipane a Rimini, v Arte Veneta*, XXIV, 1970, p. 214, fig. 307.

Sl. 1. *Bartolomeo Letterini*, Sv. Ana z Marijo in sv. Joahimom
(Ljubljana, cerkev Sv. Jakoba)

Sl. 2. G. F. Cipper, imenovan Todeschini, Pastir s piščalke (Ljubljana, Narodna galerija)

Sl. 3. *Francesco Francavanzano* (?), Slika apostola (Ljubljana, zasebna last)

Sl. 4. *Alessandro Varotari, imenovani Padoranino: Madona s sv. Karlom Borromejskim*
(Maribor, Pokrajinski muzej)